

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ν. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, γόνος τοῦ περικλεοῦς οἴκου τῶν Μαυροκορδάτων καὶ υἱὸς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπρεποῦς πρέσβεως κ. Ν. Μαυροκορδάτου, ἐγεννήθη τὴν 22 Ἀπριλίου τοῦ 1862, ἔτυχε δὲ λίαν ἐπιμελημένης ἀνατροφῆς. Ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς μαθητείας του ἐτῶν

ἐδείκνυε μεγάλην πρὸς τὴν μάθησιν ἰδιοφυίαν καὶ κλίσιν, ἰδίως δὲ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, καὶ τὰ μαθηματικὰ ἰδιαίτερος, ἦσαν αὐτῷ ἀγαπητά· ὁ δὲ μετέπειτα βίος αὐτοῦ ἀπέδειξε πόσον προέκοπτεν εἰς ἀμφοτέρα, καθότι καὶ τὰ βιβλία ὅσα ἔγραψεν ἔχουσιν ὕψος καθαρὸν, εὐληπτον, καὶ ἡμίαν, καὶ αἱ ἰδιαίτεραι ἐπιστολαὶ τοῦ διακρίνονται διὰ τὴν κομψότητα καὶ τὴν ἰδιάζουσαν χάριν, καὶ αἱ τοπογραφικαὶ ἐργασίαι κατέδειξαν τὴν πρὸς τὰς μαθηματικὰς γνώσεις ἰδιάζουσαν καὶ ἐπιτυχῇ ροπὴν. — Ἐν τῷ Βαρβακείῳ διήνυσε τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς, ἰδιαίτερος ἀγαπώμενος ὑπὸ πάντων τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ, ὧν πολλοὶ ζωηρὰν διετήρησαν τὴν ἀνάμνησιν τῆς ὥραιας καὶ ἐμπνεούσης τῆς θάλασσης μορφῆς του, καὶ τῆς νοήμονος ἐπιμελείας. Εἶχεν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἀπέχθειαν πρὸς τὸ ψεῦδος, δὲν ἠνείχετο δὲ τὴν ἀδικίαν· δι' ὃ, ἡμέραν τινὰ, ἰδὼν μικρὸν ὁμήλικόν του ἐνοχλούμενον ὑπὸ συμμαθητῶν μεγαλειτέρων καὶ εὐρωστοτέρων, δὲν ἐδίστασε ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ παιδός, καὶ μόνος κατὰ τριῶν ἐπάλασεν ἐφ' ἱκανόν, ὅπως σώσῃ τὸν ἀδικούμενον συνάδελφον. — Ἐν τούτοις ἀνεπτύσσετο παρ' αὐτῷ ἡ τάσις πρὸς τὰς στρατιωτικὰς σπουδὰς· δι' ὃ καὶ μόλις ἀποπερατώσας τὴν γυμνασιακὴν περίοδον, καὶ λαθὼν τὸ ἀπολυτήριον, μετέβη εἰς Βερολίνον, ἔνθα εἰσῆλθεν εἰς προκαταρκτικὴν σχολὴν, μετὰ πολλῆς ζέσεως προπαρασκευάζων ἑαυτὸν ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν περιώνυμον cadetten schule, τὸ φυτῶριον τοῦτο τῶν ἀρίστων τῆς Γερμανίας ἀξιωματικῶν. Διῆλθεν αὐτόθι ὑπὲρ τὸ ἔτος, τελειοποιηθεὶς εἰς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν, καὶ εἰδικῶς καταγιγνώσκων εἰς τὰς μαθηματικὰς καὶ φυσικὰς ἐπιστήμας. Ἡ φυσικὴ, ἡ χημεία, ἡ γεωλογία, τὰ ἀνώτερα μαθηματικά, καὶ ὡς συνέπεια αὐτῶν ἡ γεωδαισία καὶ τοπογραφία, ἰδίως ἐφείλκυον τὴν προσοχὴν καὶ ἀμέριστον αὐτοῦ ἀγάπην.

Ἄλλ' εἶχεν ἤδη φθάσει τὸ ἔτος 1880. Ἡ Θεσσαλία εἶχεν ἐπιδικασθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τοῦ Βερολινείου συνεδρίου, ἡ δὲ κυβέρνησις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐν τῇ συναισθήσει τοῦ ἑαυτῆς καθήκοντος, εἶχε καλέσει μυριάδας τινὰς ἀνδρῶν εἰς τὰ ὅπλα, ὅπως ἐξαναγκασθῇ ἡ Τουρκία εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφασισθέντων. Καίτοι πόρρω ἀπέχων τῆς ἡλικίας, καθ' ἣν ἠθέλεν ὑποχρεωθῇ νὰ ὑπηρετήσῃ, ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἠθέλησε μακρόθεν ν' ἀκούῃ τὴν κλαγγὴν τῶν ὅπλων. Διέτριβε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, χάριν ἀναφυγῆς καὶ περιουσίας, ἐν Γαλλίᾳ· ἀλλ' ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἑλλάδα καὶ κατετάχθῃ ἐθελοντῆς ἐν τῷ πρώτῳ πεζικῷ συντάγματι. — Ῥωμαλέος καὶ εὐθαρσής, μετέσχεν ὅλων τῶν κόπων ὅσους ἐπέβαλλε τὸ στάδιόν του· ἀπέσπασε δὲ τὴν ἰδιάζουσαν ἀγάπην τῶν ἀνωτέρων του, καὶ τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν

τῶν συστρατιωτῶν του. Εἶχεν ἰδιάζουσάν τινα ἰδιοφυίαν ὅπως ἐμπνέη πεποιθήσιν καὶ ἀγάπην εἰς τοὺς ὑπ' αὐτόν, ἀφελῆς πάντοτε καὶ προσηνὴς πρὸς πάντας δεικνυόμενος, ἀλλὰ διὰ τοῦ παραδείγματος ἰδίως καλῶν τοὺς ἄλλους εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος. Ταχέως ἐγένετο ὑπαξιωματικός· ὡς λοχίας δὲ ἐδημοσίευσεν τὸ φυλλάδιόν του «Περὶ καθήκοντων τοῦ Ὑπαξιωματικοῦ», ὅπερ τὰ μέγιστα ἐξετιμῆθη καὶ ἐπληρέθη.

Κατὰ τὸ 1882 μετέβη πρὸς τελειοποίησιν εἰς Βέλγιον, εἰσῆλθε δὲ εἰς τὴν παρὰ τὰς Βρυξελλὰς στρατιωτικὴν σχολὴν τῆς Cambrē, ἐξ ἧς, μετὰ διετίας, ἐξῆλθε πρῶτος, μετ' ἀρίστων βαθμῶν καὶ πλείστων ἐπαίνων. Ἐφάνη δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ ἰδιάζουσα αὐτοῦ πρὸς τὴν γεωδαισίαν καὶ τοπογραφίαν ἔφεσις.

Ἦτο τότε κάτοχος καὶ κατὰ βάθος γνώστης πλὴν τῆς μητρικῆς γλώσσης, τῆς Ἀγγλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς, εἶχε δὲ ἐκμάθει καὶ τὴν Ἀλβανικὴν, ἣν καὶ ἡγάπα, θεωρῶν τοὺς Ἀλβανοὺς ὡς γνησίους μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀδελφοὺς καὶ ὁμαίμονας. — Μετέβη τότε εἰς Ἀλγερίαν καὶ Τυνισίαν, αποτελῶν μέρος τῆς μεγάλης στρατιωτικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς τριγωνομέτρησιν τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων· μεγάλως δ' ἐπληρεῖτο τότε, διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἱκανότητα, ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Pérrier, τοῦ διευθύνοντος ἐν τῷ ἐπὶ τῶν Στρατ. Ὑπουργείῳ τῆς Γαλλίας τὸ οἰκεῖον τμήμα. — Ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ τέλη τοῦ 1886 καὶ ἀνέλαβεν ὡς ἀνθυπολοχαγὸς τὰ ἐν τῷ στρατῷ καθήκοντά του. Ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἐδίδαξε τὴν στρατιωτικὴν τοπογραφίαν ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Ὑπαξιωματικῶν· τὸ προῖόν δὲ τῶν μαθημάτων ἐκείνων ἀπετέλεσε τὸ ὥραιον αὐτοῦ βιβλίον «Στρατιωτικὴ Τοπογραφία», ἐκδοθὲν παρὰ Καρόλου Μπέκ τὸ 1893, αποτελούμενον ἐξ 692 σελίδων μετὰ παραρτήματος, καὶ συνοψίζον ἐν γλώσσῃ ὥραιᾳ ἅπαντα τὰ τελειότατα τῆς ἐπιστήμης πορίσματα. — Περὶ τὸ 1890 ἀπετέλεσε μέρος τῆς ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Hartl γεωδαιτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἧς ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὑπῆρξε τὸ κέντρον καὶ ἡ ψυχὴ. Ἀλλ' ἡ ἄκρα βραδύτης τῆς προαγωγῆς, καὶ ἡ φθισιῶσα κατάστασις τοῦ στρατοῦ, δικαίως ἐπῖκρανεν αὐτόν, καὶ κατὰ τὸ 1894 παρῆναι τῇ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ, ὃν ἀπὸ ὀκταετίας κατεῖχε. Ἡ ἐνεργητικὴ αὐτοῦ φύσις τὸν ὥθει πάντοτε πρὸς τὴν ἐργασίαν. Εἶχεν ἤδη δημοσιεύσει ἀρίστους πίνακας γεωγραφικοὺς, τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῆς ἐπαρχίας Δομοκοῦ· ἐδημοσίευσεν τότε τρίτον ἀρίστον πίνακα τμήματος τῆς Θεσσαλίας. Ἀλλ' ἔσπευδε νὰ δείξῃ ὅτι δὲν κατεῖχε μόνον γνώσεις θεωρητικάς, ἀλλ' ὅτι καὶ πρακτικῶς ἠδύνατο νὰ δράσῃ. Ἐξελέξατο στάδιον ἐνεργείας τὴν Μικεδονίαν καὶ ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴν τμήματος τοῦ σιδηροδρόμου

μεταξὺ Δεδέαγατα καὶ Θεσσαλονίκης. Ἐκεῖ συνεκέντρωσε περὶ αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἐργάτας, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες, ἐκ Μακεδονίας καὶ ἐκ τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου, καί, ἔχων περὶ ἑαυτὸν φίλους τινὰς συνεργάτας μεθ' ὧν ὡς ἀδελφὸς συνέπραττε, καὶ ἐξ ὧν ἰδίως ἀναφέρομεν τὸν μηχανικὸν κ. Πετρόπουλον καὶ τὸν ὑπίλαρχον Λαλαοῦνην, μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως ἐπεδόθη εἰς τὸ ἔργον.— Κατέγινε τότε εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Τουρκικῆς, ἧς ταχέως ἐγένετο τέλειος γνώστης. Κατὰ τὸν θάνατον δ' αὐτοῦ ἐξεδηλώθη παρὰ τοῖς Μουσουλμάνοις ἴση σχεδὸν πρὸς τῇ παρὰ τοῖς ἡμετέροις λύπη.

Κακοῦθης πυρετός, μετ' ἰσχυρᾶς αἱματοουρίας, κατέβαλεν αὐτόν, καὶ ἀπεβίωσεν ἐν Βουκίῳ, πλησίον τῆς Δράμας, τὴν 7 Μαΐου τοῦ 1895. Μείγεται ὑπῆρξαν αἱ ἐκδηλώσεις λύπης ἐπὶ τῇ τελευτῇ αὐτοῦ. Ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι Δεδέαγατα γενικὴ ὑπῆρξεν ἡ ὁδύνη, διότι πολλοὶ ἐκ τῶν μερῶν ἐκείνων εἶχον γνωρίσει καὶ ἐκτιμήσει αὐτόν· κρυφία δέ τις φωνὴ ὑπεδείκνυεν αὐτὸν ὡς μέλλοντα κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα νὰ δράσῃ σπουδαίως ἐν τῷ μέλλοντι. Καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ, μετὰ συγκινητικὴν τελετὴν, κατέτεθη ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐν Καβάλλα μέχρις οὗ μετενεχθῇ εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις οἰκογενειακὸν τάφον· ἀλλ' ἡ πόλις τῆς Δράμας ἠθέλησε νὰ ἐγείρῃ μνημεῖον, ἐπὶ ὑψώματος, πλησίον ὠραίας γεφύρας, παρ' ἐκείνου κατασκευασθείσης, καὶ ἀποτελούσης ἄριστον ἔργον τέχνης. Πλείσται δὲ τῶν πέριξ πόλεων καὶ χωρίων, καὶ ἰδίως ἡ ἀρχαία καὶ πάνσεπτος μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἠθέλησαν διὰ μνημοσύνων καὶ παντοειδῶν ἐνδείξεων νὰ τιμήσωσι τὴν μνήμην αὐτοῦ.

Ἐνα καταλείπει υἱὸν φέροντα τὸ ὄνομα Νικόλαος, γεννηθέντα κατὰ τὸ 1891, μόνον καὶ τελευταῖον γόνον τοῦ οἴκου τῶν Μαυροκορδάτων.